

Aan de raad van de gemeente Gorinchem

Betreft: Aankondiging onderzoek toegankelijkheid

Datum: 4 juni 2025

Geachte leden van de raad,

De rekenkamer van de gemeente Gorinchem heeft besloten haar volgende onderzoek te richten op de toegankelijkheid van de gemeente voor mensen met een beperking.

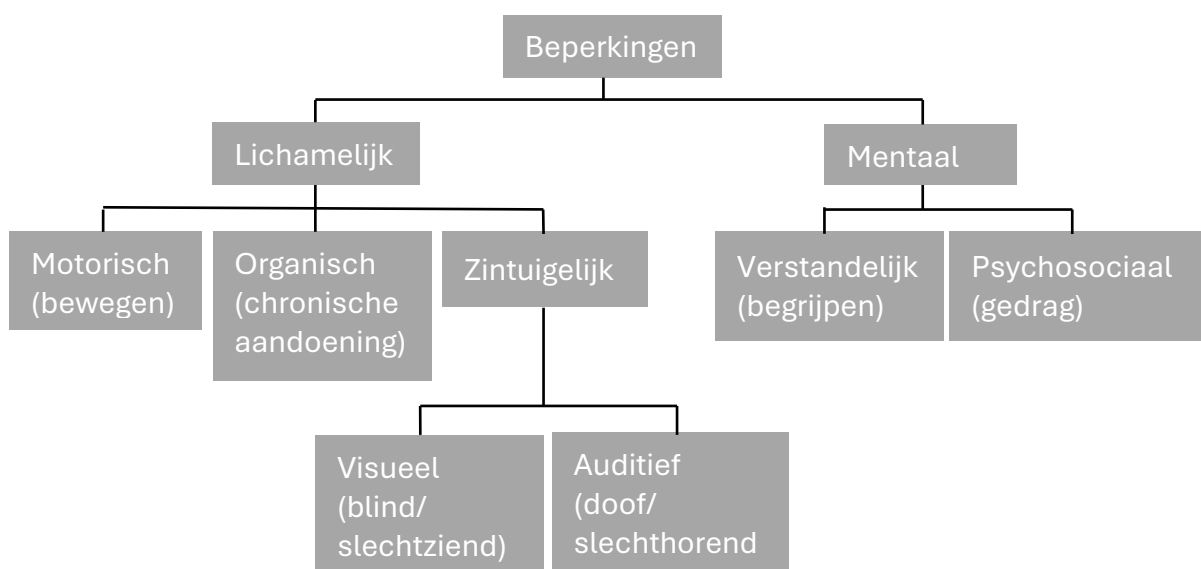
Het begrip toegankelijkheid heeft vele dimensies. De onderliggende waarde is 'inclusiviteit': iedereen moet kunnen meedoen, ook mensen met een beperking. Dat is een fundamenteel recht dat is vastgelegd in het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

Het doel van het verdrag is de mensenrechten van mensen met een beperking te bevorderen, te beschermen en te waarborgen. Mensen met een beperking moeten volwaardig aan onze samenleving mee kunnen doen. In het verdrag staat wat de overheid moet doen om dit te realiseren. Het verdrag geldt in Nederland sinds 2016.

Belangrijke grondbeginselen van het verdrag zijn autonomie (zelfstandigheid), gelijkheid en participatie. Het verdrag bepaalt onder andere dat mensen met een beperking het recht hebben om zelfstandig te wonen, naar school te gaan, het openbaar vervoer te gebruiken of aan het werk te zijn. Ook staat in het verdrag dat mensen met een beperking zelfstandig besluiten moeten kunnen nemen, bijvoorbeeld over geldzaken. En dat zij ondersteund moeten worden als zij daartoe niet in staat zijn. Het VN-verdrag gaat echter uit van het sociaal model. Dat betekent dat een beperking niet gezien wordt als een individueel probleem, maar als vraagstuk en opgave van de samenleving.

Veel dimensies en aspecten

Het onderwerp toegankelijkheid kent verschillende dimensies en aspecten. Ten eerste is er een verscheidenheid in de aard en mate van de beperking en daarmee samenhangend de maatregelen die nodig zijn om met die beperking mee te kunnen doen.

Ten tweede zijn er verschillende situaties waarin toegankelijkheid een rol speelt. In de fysieke wereld bij woningen, gebouwen, openbare ruimte, vervoer, routes, woonwijken, winkelcentra, voorzieningen, recreatiegebieden, bedrijventerreinen; in de communicatie en informatie in taalgebruik, houding en bejegening, te woord staan, brieven, formulieren, websites, folders. Ten derde zijn er verschillende partijen die voor de toegankelijkheid verantwoordelijk zijn of daarbij belang hebben. In de eerste plaats de gemeente als dienstverlener, beleidsmaker, eigenaar en beheerder van gebouwen, voorzieningen en openbare ruimte. Maar daarnaast ook vervoerders, verhuurders van woningen, winkeliers en horeca-exploitanten, sportverenigingen, zorginstellingen. Tot slot heeft de gemeente vanuit verschillende taken en bevoegdheden een regierol, een rol als regelgever en vergunningverlener, een rol als opdrachtgever en een rol als toezichthouder.

Het risico bestaat dat door deze breedte van het onderwerp het onderzoek te algemeen blijft. Van de andere kant kunnen door een te nauwe afbakening zaken buiten beeld blijven die wel degelijk relevant zijn. De rekenkamer kiest voor een opzet die in eerste instantie het onderwerp in de breedte benaderd, waarbij in de uitvoering van het onderzoek momenten worden ingebouwd om tot een nadere afbakening te komen voor verdiepingsslagen.

De rekenkamer vindt het van belang dat deze verdiepingsslagen praktijkgericht zijn, dat de mensen om wie het gaat bij het onderzoek worden betrokken en het onderzoek leidt tot een vergroting van het bewustzijn bij bestuurders, ambtenaren en andere betrokkenen.

Doelstelling van het onderzoek

‘Iedereen kan meedoen’ is een van de vier opgaven van de Integrale Samenlevingsvisie 2025-2030. De gemeente Gorinchem heeft geen omvattend beleid gericht op toegankelijkheid. Dat wil niet zeggen dat er niets gebeurt. Toegankelijkheid krijgt in verschillende beleidsnota’s en uitvoeringsprogramma’s aandacht, maar de samenhang en de uitwerking in concrete maatregelen is minder zichtbaar. Evenmin wat daadwerkelijk wordt uitgevoerd en bereikt. Wat overigens niet wil zeggen dat die resultaten er niet zijn.

Met het onderzoek wil de rekenkamer de raad informeren over de stand van zaken met betrekking tot de implementatie van het VN-verdrag. Daarbij gaat het om overzicht en inzicht in het gevoerde beleid. Ook moet de raad kunnen beoordelen hoever de gemeente Gorinchem is met de implementatie en of dit volgens de geldende kwaliteitseisen voor inclusiebeleid is opgepakt (kwaliteit van de uitvoering van het beleid). Dit zijn immers randvoorwaarden om goed te kunnen werken aan de toegankelijkheid voor inwoners met een beperking.

Verder gaat het om de daadwerkelijk bereikte effecten van het beleid. Voor het onderzoeken van de effecten richt het onderzoek zich tot de toegankelijkheid van een selectie van gebouwen, openbare ruimte en informatie.

Ten slotte hoopt de rekenkamer dat het onderzoek tot vergroting van het bewustzijn leidt bij ambtenaren, bestuurders en raadsleden en allen die bij het onderzoek betrokken worden.

Onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

Hoever is de gemeente Gorinchem met de implementatie van het VN-verdrag Handicap en welke resultaten zijn bereikt als het gaat om de toegankelijkheid van een selectie van gebouwen, openbare ruimten en informatie?

De onderzoeksvraag valt uiteen in drie deelvragen, waarvan de eerste twee gericht zijn op het bredere kader van het inclusiebeleid en de derde zich specifiek richt op de toegankelijkheid.

1. Hoe geeft Gorinchem invulling aan inclusiebeleid?
 - a. Wat is het beleid op het gebied van inclusie en toegankelijkheid? In welke documenten is dit beleid vastgelegd?

- b. Hoe is de doelgroep betrokken bij het opstellen van het beleid, het prioriteren van onderdelen van het beleid en het opstellen van de doelen?
 - c. Hoe specifiek en meetbaar zijn de doelen geformuleerd?
 - d. Op welke manier houdt de gemeente de voortgang in het bereiken van de doelen bij?
 - e. Hoe wordt de raad geïnformeerd over de voortgang in het bereiken van de doelen?
 2. Wat kan geleerd worden van een vergelijking van de uitvoeringspraktijk van Gorinchem en de kwaliteitsnormen van de VNG voor implementatie van inclusiebeleid?
 - a. Hoe is de uitvoering van het inclusiebeleid in de bestuurlijke en ambtelijke organisatie ingericht (mensen/middelen/ontwerpeisen)?
 - b. Hoe is de samenwerking met de vertegenwoordiging van de doelgroep vormgegeven?
 - c. Hoe waardeert de doelgroep van het VN-verdrag de samenwerking met en de inspanningen van de gemeente?
 - d. Wat is de voortgang op de 11 onderwerpen en 35 normen van de handreiking van de VNG?
 3. In hoeverre zijn gebouwen, openbare ruimten en informatie van de gemeente Gorinchem toegankelijk?
 - a. In welke mate voldoet een selectie van gebouwen, openbare ruimten en informatie aan de eisen voor toegankelijkheid?
 - b. Hoe waardeert de doelgroep de toegankelijkheid van de gebouwen, openbare ruimten en informatie?

Uitvoering van het onderzoek

De rekenkamer heeft twee bureaus gevraagd zich te presenteren op hoe zij het onderzoek zouden willen aanpakken en daarover met de rekenkamer in gesprek te gaan. Vervolgens is aan beide bureaus gevraagd een offerte in te dienen. Op grond van de presentatie, het gesprek en de offerte heeft de rekenkamer de Parma Groep gevraagd het onderzoek uit te voeren.

De verwachting is dat het onderzoeksrapport eind dit jaar in concept kan worden opgeleverd. Vervolgens zal het conceptrapport worden voorgelegd voor ambtelijk wederhoor. De rekenkamer zal op grond van het definitieve rapport de conclusies en aanbevelingen formuleren. Deze worden aan het college voorgelegd voor bestuurlijk wederhoor. De rekenkamer verwacht het onderzoek in het eerste kwartaal van 2026 aan de raad te kunnen voorleggen.

Overigens is het voornemen de raad bij het onderzoek zelf te betrekken. De wijze en het moment waarop dit zal gebeuren wordt nog in overleg met het onderzoeksbureau bepaald.

De rekenkamer heeft het college eveneens in kennis gesteld van de start van dit onderzoek.

Indien er vanuit uw raad vragen zijn of punten waarvoor u aandacht wilt vragen, dan vernemen we deze uiteraard graag. U kunt daarover contact opnemen met ondergetekende via de ambtelijk secretaris van de rekenkamercommissie, dhr. Stephan Vink (s.vink@gorinchem.nl).

Met vriendelijke groet,
Rekenkamer Gorinchem,

Pieter Buisman
Voorzitter